

Strategisch beleid: een inleiding

Co Verdaas

Dr. J.C. Verdaas is coördinator strategie en strategische projecten bij de gemeente Zwolle. Hij publiceert regelmatig over strategisch ruimtelijk beleid in Nederland. Recentelijk nog in *Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening* 1999/2, 'Een gespiegelde sturingsopgave voor de Vijfde Nota' (samen met Margriet Meindersma) en in *NRC Handelsblad*, 'Ruimtelijke ordening moet meer pretenties krijgen', 11 januari 1999. De auteur is gepromoveerd op een studie naar het Nederlands planningstelsel *Plannen laten zich niet plannen* (samen met L. van Damme, Delft, 1996).

Adres: Gemeente Zwolle
Postbus 538
8000 AM Zwolle
T (038) 498 26 99 F (038) 421 64 65
e-mail: verdaas@worldonline.nl

1 Karakter van het themanummer

Wie zich verdiept in het verschijnsel 'strategisch beleid' komt er al snel achter, dat dit begrip vele invullingen kent en verschillende associaties oproept. Het kan gaan over militaire operaties, het gebruik van bepaalde planvormen, het management van bedrijven en nog tal van andere zaken.

De term 'strategisch' wordt vaak als bijvoeglijk naamwoord ergens aan toegevoegd, zonder dat precies duidelijk wordt gemaakt wat dat strategische dan zou moeten zijn.

De strategische beleidsvorming heeft haar oorsprong in het bedrijfsleven van de jaren zestig. Vervolgens heeft het zijn weg gevonden naar de nationale en provinciale overheden en sinds kort ook naar de lokale overheid. Er is weinig systematisch onderzoek gedaan naar strategisch beleid. Zeker als het gaat om de meest recente verschijningsvorm: het strategisch beleid bij gemeenten. Dit themanummer presenteert een dwarsdoorsnede van ervaringen en invalshoeken. Zowel het bedrijfsleven, de rijksoverheid als de gemeente komen aan bod.

Daarmee wijkt dit themanummer enigszins af van de bijdragen die u doorgaans in **b en m** vindt. Meestal zijn de bijdragen in **b en m** of empirisch

stevig onderbouwd of in theoretisch opzicht grensverleggend (of beide). De artikelen in dit themanummer willen het fenomeen vooral duiden, ingangen bieden voor verdere verdieping en een agenda voor de toekomst aanreiken. Ook het signaleren en inkaderen van ontwikkelingen in de beleidspraktijk ziet de redactie van **b en m** immers als een belangrijke taak.

2 De opzet

Het denken over strategisch beleid heeft zich ook inhoudelijk ontwikkeld. De oorspronkelijk rationale, doelgerichte benadering is geleidelijk veranderd in een meer procesmatige, doelzoekende aanpak. De recente geschiedenis en de snelle ontwikkeling van het strategisch beleid leiden tot veel spraakverwarring, onduidelijkheid en scholenstrijd.

Dit themanummer begint daarom met een bijdrage van Arts en Verdaas, die als doel heeft het begrip strategisch beleid nader te verkennen en in te kaderen. Uiteraard kent zo'n algemene beschouwing haar beperkingen. Zo blijft de diepgang beperkt, gezien de beschikbare ruimte in dit nummer in relatie tot de veelheid aan literatuur over dit onderwerp. Er zijn echter twee belangrijke redenen

om toch een algemene beschouwing op te nemen. Een algemene beschouwing biedt de lezer de mogelijkheid specifieke benaderingen waarmee hij of zij zelf te maken heeft, in een bredere context te plaatsen. Daarnaast biedt zij de geïnteresseerde lezer een ingang tot het ruime aanbod van literatuur over dit onderwerp.

In de opbouw van dit themanummer volgen we het begrip strategisch beleid op zijn weg van bedrijfsleven, via de rijksoverheid naar het lokale niveau. Er wordt als het ware een palet van aanpakken en ervaringen geboden, opgetekend in de praktijk van het bedrijfsleven, de rijksoverheid en de gemeente. Het doel is zeker niet om tot een overall-aanpak of theorie te komen. Dat is op dit moment een stap te ver (zie ook: Mintzberg 1994).

Na het inleidende artikel laten we eerst een bedrijfsadviseur, Johannes Crol, aan het woord. Het begrip strategisch beleid heeft daar immers zijn oorsprong. Wie een zo compleet mogelijk beeld wil schetsen, kan eenvoudigweg niet om het bedrijfsleven heen. Tevens kunnen hierdoor de verschillen tussen het bedrijfsleven en de overheid beter geïdentificeerd worden.

Peter Kurstjens richt zich vervolgens op het ge-

bruik van strategisch beleid door de Nederlandse rijksoverheid, waarbij hij met name put uit zijn ervaringen bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Ook hier wordt geen volledigheid nagestreefd, maar staat het belichten van specifieke kenmerken op het rijksniveau voorop.

Gertjan Arts en Co Verdaas belichten de recente ontwikkelingen op het lokale niveau. Zij constateren dat er bij gemeenten vooralsnog nauwelijks sprake is van 'theoretische begeleiding'.

Voor een kritische en prikkelende reflectie op dit themanummer draagt Willem Trommel zorg. Hij brengt het 'strategisch teveel' in verband met het 'ideologisch tekort'. Hij vraagt om een reactie en krijgt die ook.

Ton Kreukels rondt dit themanummer af met een epiloog. Vanuit het kritische perspectief van een deskundige en betrokken beschouwer, wijst hij op een aantal dimensies die tot op heden onderbelicht zijn gebleven.

Tot slot wil ik Gertjan Arts en Ton Kreukels nadrukkelijk bedanken voor hun onmisbare bijdrage bij het organiseren en samenstellen van dit themanummer. Hun bijdrage reikt veel verder dan het aandragen van teksten.

Literatuur

Mintzberg, Henry, 1994, *Strategievorming: Tien scholen*. Schiedam: Scriptum Books.